

על המעבר מ„מניעה“ ל„תגובה“

האם הכושר לבצע את התפקידים הבטחוניים בת-קופות דגישה, או הכושר לפתח את התגובה? טוב לנסות ולראות מה עומד מאחורי הכושר-למנוע, ומה בדיוק רוצים למנוע. הכושר-המונע כולל בתוכו, כפי שצוין לעיל, את אלה: האפשרות לבצע את פעולות-הבטחון השגרתיות; יכולת מס-פיקה לשמש „מגן“ בפני כל פעולות אויב, כדי לאפשר לארגן את המילואים ולהפעילם; ארגון גורמי אספקה ותנועה, להפעלת הכוח-העומד והמילואים; מערכת-אתרעה רגישה ומהימנה יותר; ארגון „גא“ כדי לצמצם את השפעת פעילות האויב; ותעיקר — כוח מספיק שיהיה בו כדי למנוע הצלחתה של התקפת-הפתעה של האויב, כוח אשר ימנע מן האויב לחזור ולפגוע בנקודות ושטחים חיוניים, מבלי שיאלץ להכנות מיוחדות לכך מצדו. ועל הכוח הזה נסוב כפי הנראה, הויכוח. כי צריך הוא להיות מספיק כדי למנוע; ואם לא מנע — הרי צריכה תגובתו לשבש כל פעולות-פתע אשר יכול האויב להנחית ללא-הכנות-מיוחדות (הכנות מן הסוג שחייב הוא לעשות לקראת פעולה-רבתי, ואותן יקשה לבצע בסתר, בסודיות ובמהירות). להערכת הזמן הדרוש לו לאויב בשביל לפתח התקפה-רבתי — תהיה השפעה רבה על מידת-הכוננות הנדרשת מן המילואים, ועקב ההתפתחות המתמדת של אמצעים ודרכי לחימה, וכדי שתובטח לגו המטכיות בהתפתחות הכוח כולה, הכרחי שהמח-שבה והתורות הצבאיות תוקדנה במידת-האפשר את פני-הדברים, בתוך הכוח-המונע הזה ובכוח-המילואים; הכרחי שתקופת מדיניות-איזון: — לא של „מידה-כנגד-מידה“, אלא כזו שתהא הולמת, בהת-מדה, את המצב הצבאי המשתנה; לפני הקרב, בשעת הקרב, וכן לאחריו.

יתכן והנושא יהיה ברור יותר אם נשאל את עצמנו, כיצד לקיים את האיזון בין הכוח-הבטחוני ברגישה לבין הכוח המגיב, כדי להשיג כוח שיהיה בן-מעש (אפקטיבי). האם נכון יהיה לבנות בתקופת שלום את הכוחות בהתאם לצרכי „בטחון-שוטף“, ועם פרוץ מלחמה — להכשירם לתגובה? או שמא יש להכשירם מלכתחילה לשני תפקידים אלה בעת-ובעונה-אחת? כדי לבצע איזון על בסיס כזה, ולשאת באחריות למדיניות-איזון, יש להתגבר על קושי נוסף, שאינו מתבטא דוקא באמצעים המוגב-לים. כונתי ללחץ, ולסכנות, הנגרמים ע"י ענייני-

מניתוח המושג „מניעה“ (מערכות, חוב' פ"ד — פ"ה) יתברר לנו שהוא מתכוון לא רק למניעה גופה, אלא גם למעבר, ממצב של מניעה למצב של תגובה; כי מורה הוא הן על הכושר לבצע תפקידי-בטחון בשעת שלום ורגיעה, והן על היכולת לפתח מידית „כוח-מגיב“, ולהוסיף לקיימו בהתמדה, שהרי בלי שניים אלה לא היה בגדר גורם מונע. אילו הנחנו שאין המושג כולל את אלה בתוכו — כי אז היה כושר-המניעה שבמאמץ הבטחוני מתרוקן מתוכ-נו, והופך „דחליל“ שליד חלקה נטועה, תחת שיהיה „שומר“ ממשי לה, אולם ראית ה„מניעה“ באור כזה, ממש כאילו מכריחה אותנו למצוא במושג הנדון שתי גישות נגודות: זו של מדיניות לשעת-שלום — זו של מדיניות לשעת-מלחמה.

הכה נבדוק ענין זה, ביצוע תפקידי-הבטחון בשעת שלום ורגיעה גופל בדרך כלל על יחידות-הרגלים של כוחות-היבשה, שהן בעיקר הנושאות באבטחת מתקנים, הגנת הגבול ותפקידים דומים. צמצומן של יחידות אלו גורר אחריו הטלת תפקידים מסוג זה על יחידות בעלות אופי טכני — במקום שאלו, כיחידות טכניות, תנצלנה את זמנן לצורך אימון ממושך-יותר. כן מביא הדבר להקטנת אלו האחרונות, מה שגורר אחריו לפעמים דלדול הכו-נות לפעולה מידית, ועתים אף למיעוט הכושר לפעולה-מתמידה, ואת כל זה אי-אפשר להשיג אח"כ על-רגל-אחת.

כאשר אנו מנסים לברר לעצמנו מהו הכוח-הדרוש לתגובה (הגורם הקובע כאן הוא, כנוכח לעיל, הכושר להגיב מיד ובהתמדה) — נגיע לכלל מסקנה כי הכוח-האווירי יתפוש בו מקום נכבד בגלל תכונותיו בכלל, וביחוד טווח הגדול, דבר שבו תלויה השגת העומק הבטחוני הדרוש. המרחב הבט-חוני, הנוצר על ידי היקף פעולתו של הכוח-האווירי — הוא אשר ישמש כ„פטיש“ נגד כל פעולות-פתע של האויב, וכמגן להתארגנות כל יתר הכוחות, אשר מעצם תכונותיהם אינם ניתנים להפ-עלה מידית.

האם כאן לפנינו שני קווי-מדיניות נוגדים? אינני סבור כך, ואם נוצר רושם כזה, לא ענין המעבר ממניעה לתגובה גורם לו. מקורו — באחד-צעדים המוגבלים העומדים לרשותו של הכוח הצבאי בכל מערכה כלכלית; והשאלה היא, לכן, לא: „מה נוח יותר?“ אלא: „מה משיג את התכלית?“ —

מחשבות אחדות עשויות לסייע להבהרת קווי היסוד של מדיניות-האיזון. לעור-רב עשויה להיות בדיקת הנתונים הארגוניים של זרועות-הבטחון: — אלה העונים רק לצרכי תקופת-רגיעה; אלה העונים לתקופת-רגיעה ולצרכי המעבר-לתגובה כאחד; אלה אשר בלעדיהם לא תיתכן תגובה בכלל — ובחינת שאלת איחודם, לאור התכלית-המושגת, והכדאיות. מתוך ידיעת תכונותיו של אותו כוח עיקרי אשר יכול לפתח תגובה מידית ומתמידה, ויחד עם זה לשמש "מגן" להפעלת כל אותם הכוחות האחרים הניתנים להפעלה בהתמדה בלבד, אפשר יהיה לה-עריך את הכוח המינימלי שיש לקיימו בשעת שלום כמצבי כוננות מלאה וחלקית, בכל מחיר; אפשר יהיה לקבוע מה ניתן לקיים בצורת מילואים, כדי שהמעבר ממניעה לתגובה יהיה בר-ביצוע. משך-הזמן הניתן לערוך את כל כוח-הלחימה למלחמה רבתי ישקל לאור הערכת האפקט של הכוח המופ-על-מיידית-ובהתמדה, ומשך הזמן אשר דרוש לאיב כדי להכין התקפה-רבתי. כתוצאה מבחינה זו אפשר יהיה להגיע להערכת האיזון הנדרש בין יסוד הכוח-העומד לבין יסוד-המילואים. מדיניות האיזון חייבת להביא בחשבון את היחס בין הציד הסדיר והציד שבמילואים. חשיבותו של הכוח הניתן להפעלה מידית, ובהתמדה, והמשמש בו-בזמן כ-"מגן גדלה והולכת; כי רק בחיפוי הופכת ביגתים הע-תודה לכות פועל. מסתבר, שהיכולת להתגבר על "הפתעה" של האויב "ללא-הכנה-מיוחדת" מצדו — אם נתבונן בה לאור מושג המעבר-ממניעה-לתגובה — תלויה בכושר להפעיל כנ"ל את העתודה, וכן במערכת-אתראה ערה ביותר, ובגורמים כגון ארגון תנועה ואספקה, והג"א — וכוללת אותם בתוכה. במושג של מעבר-ממניעה-לתגובה כלולים לא רק האיזון, וההשלמה-ההדדית, בין הכוח לצרכי זמן-רגיעה לבין הכוח לצרכי תגובה, והקצאת האמצעים הדרושים לכך — אלא אף האיזון האופייני שבין הסך-הכל של כוחות שביסוד-העומד לבין יסוד-המילואים — שני גופי-יסוד המשלימים זה את זה. אין הכוונה לתת כאן "נוסחה" למעבר ממניעה לתגובה; וברור שמקום נכבד תופסים בהערכת כזו חישובי סיכויים, ובעיקר ודאי עקב "לחץ-השעה", העלולה להשפיע הרבה יותר מאשר "לחץ העתיד". עם כל אלה, חייבת הערכה זו להתבסס על העזה מסוימת, שתבוא כתוצאה מן הרעיון האומר: ככל שיגבר כושר-התגובה של הכוח-המונע — כן יקטן ממילא, הלחץ על צרכי ה"בטחון השגרתי".

לוחם

בטחון של תקופת-הרגיעה. כאן מולידים גורמים הכרתיים ותת-הכרתיים מיני גישות-בטחוניות שלא קשה להביא להן דוגמאות רבות, (וביחוד — חלקי דוגמאות) מן ההיסטוריה הצבאית של עמים אחרים. הקושי, על-כן, נובע מן ה"תיאוריה", הנבנית על-מנת להצדיק מדיניות זו או אחרת, וממגבלות האמ-צעים; והשאלה הדרושת פתרון מתמיד היא: כיצד לאזן? שאלה זו מולידה שאלה שניה — לאיזו תקר-פת זמן עשוי איזון זה להיות בר-תכלית? כי הרי אין הענין אבטומטי, או גוססתי. חייב הדבר להיות קשור בתקופה הקרובה, כי הכושר להעריך את האיזון הנדרש תלוי בכושר להעריך הן את ההת-פתחויות האפשריות בתקופה הקרובה, והן מהו משך תקופה-קרובה זו. למעשה, נדרשת גמישות רבה בביצוע האיזון, כדי שבכל עת בעתיד, על אף מגבלות-אמצעים, יהא הכושר לעבור ממניעה לתגובה הולם את הדרישות והצרכים העלולים להנצר. נמצא שתמיד יהיה הכרח בכך כי יהיה מצוי גם "איזון נוסף", שיתאים למצבם ולדרישות העלולים להופיע במרוצת הזמן; הכוונה לאותו "מספר הש-נים" הכלול בתקופה-הקרובה אשר היא-עצמה תש-מש כמנחה לתכנון ולביצוע מחד-רגיסא, וכבטיס, שיהיה רחב וגמיש דיו להבטחת המשכיות באיזון הכוח, מבחינת הזמן, מאיד-רגיסא. עלולות להתעורר שאלות משאלות שונות, כגון: מה גבול הצמצום שי-כול כוח-היבשה לעמוד בו מבלי שיפגעו כושרו לשאת בתפקידי-זמן-רגיעה, ויכולתו לשלוט בשטח-ההפקר בשעת מלחמה? מה הגבול לצמצום הכוח-האווירי בכושרו-להגיב (כי כושרו-להגיב הרי תלוי ביכולת-התגובה של יתר זרועות הבטחון)? הנראה ביכולת-המניעה יכולת הכוללת בתוכה גם כושר-תגובה? — אם הצליחה יכולת זו להפתיע את האויב, יהיו הכוחות-המאוזנים מסוגלים, באמצעים מינימליים ובזמן קצר, להביא להכרעה מוצלחת בלחימה, כמותן לכות-הבטחוני? במקרה של תשובה חיובית יחדל מושג "המניעה והתגובה" להיות מושג מופשט ויהפוך בסיס לשיקול יסודי, לבחירת מדי-ניות "לתקופה-קרובה" ולארגון הכוח-הבטחוני, ציודו ואימונו באמצעים העומדים לרשותו בשעת שלום. משך הזמן אשר יש להביאו בחשבון למימוש מדיניות כזו, באם נתחשב באמצעי-המלחמה ואפיים הטכני המורכב, משתרע על תקופה של שלוש שנים לפ-חות. קשה לצמצם יותר את גורם-הזמן; והשפעתו על מידת הגמישות, הדרושה למעבר ממדיניות-איזון אחת לשניה, רבה מאוד, והיא מצריכה, במידה גדלה-והולכת, ראיית-הנולד בתכנון.

שופטים מקצועיים ובלתי־מקצועיים

בה"ד הצבאיים

חייל כי מתמנה לשופט בבית־דין צבאי רגשות שונים עוברים בו: הרגשת נטל האחריות הכבדה המוטלת על שכמו, כי הרי את גורל חברו לנשק הוא עומד להכריע, לשבט או לחסד, להוציא או זכאי בדינו או אולי לשלחו לחודשי מאסר רבים לבית־סוהר. המועקה הולכת וגדלה בלבו של השופט כש־הוא נזכר מה דלות הן הידיעות המשפטיות, שנותרו בזכרונו מהקורס ומההרצאות המעטות לחוק צבאי ששמע אי־פעם. השקלא־וטריא המשפטית בין התור־בע והסניגור בבעיות פרוצדוראליות מסובכות, עם ציטוט אסמכתאות באנגלית, השופעות שפע רב של ביטויים ברומית, באנגלית עתיקה, או סתם מונחים טכניים בלתי ידועים ובלתי ברורים, עוד מוסיפים על המבוכה. ואם נוסף לכך השופט הוא חייל בשירות־חובה או קצין צעיר — הרי חוסר נסיון בחיים והבדלי גיל ודרגה אשר בינו ובין אב־בית־הדין המקצועי, נוטלים ממנו לעתים כבר בתחילת הדין כל רצון וכל מרץ להשתתף השתתפות פעילה בו. תופעה זו של פסיביות, ולפעמים אף מצד שני השופטים הבלתי מקצועיים, בהרכב של שלושה שופטים בבית־דין צבאי, מסלפת את דמותו של המשפט הצבאי וסכנות רבות טמונות בה.

מאמרי זה בא לעוץ עצה לשופטים הבלתי מקצועיים בצה"ל, מה הדרך ינקטוה כדי למלא את תפקידם כשופטים בהתאם לדרישות החוק ולמצפונם.

2. הוראות חוקת־השיפוט על מעמדו של השופט בבי"ד מקצועי.

באם נעייין בחוקת־השיפוט יתברר לנו שאין החוק־קה מכירה במושג של "שופט בלתי מקצועי". רק בתקנה 171ב', אשר נתוספה תוך כדי אחד התיקונים שנעשו בחוקת השיפוט, מדובר על "חייל בעל הכשרה משפטית כאחד השופטים של ביה"ד". בכל יתר המקרים בהם מדובר בחוקת השיפוט על שופטים, הכונה היא לשופטים מקצועיים ובלתי מקצועיים כאחד.

אחד השופטים מתמנה לאב־בית־דין, ולפחות שור־

פט אחד הוא בדרגת הנאשם. אם עומדים לדין אחד בעלי דרגות שונות, יהיה לפחות אחד השופטים בדרגת הנאשם שדרגתו היא הגבוהה ביותר, ואחד — בדרגת הנאשם שדרגתו היא הנמוכה ביותר. בהוראות אלו, המדברות על מינוי שופטים ועל הרכבת בית־דין, לא נאמר ולא כלום על ההבדל בין שופטים מקצועיים ובלתי מקצועיים, הוי אומרה, קיימת אפשרות מלאה שכל השופטים אשר יתמנו על־ידי מפקד המחוז לבי"ד מחוזי (לפי תקנה 19), יהיו כולם משפטנים או אף אחד מהם לא יהיה בעל הכשרה משפטית. אותו דין חל לגבי שלושה או יותר שופטים המתמנים לשבת בהרכב מסוים, עם יוצא מן הכלל אחד והוא — הנקבע בתקנה 171ב' האומרת: "רשות הממנה בית־דין לפי חוקה זאת תמנה חייל בעל הכשרה משפטית כאחד השופטים של בית־הדין, אם תקבל דרישה לכך מאת פרקליט צבאי".

הוראה אחרונה זו אף אינה קובעת, כפי שסכרו רים לפעמים בטעות, שבמקרה זה חייב השופט בעל הכשרה המקצועית להיות אב־בית־דין, ואם כי מצב דברים זה הוא, ללא ספק, נוח ויעיל לשם ניהול סדיר של הדיון בבית־הדין, הרי אינו הכרח.

גם הוראות אחרות של החוקה, המדברות על שופטים של בית־דין מיוחד או של בית־דין צבאי עליון, אינן כוללות דרישה כי אחד או יותר מהשופטים יהיו בעלי הכשרה משפטית.

אף פקודות מטכ"ל אין מכונות להרחיב את ההבדל בין שני סוגי שופטים, כפי שהוא קיים בחוקת השיפוט, והוראה יחידה שאנחנו מוצאים בנושא זה בפקודות מטכ"ל (פקודת מטכ"ל 33.0304 פרק א' סעיף 2) מדברת רק על ביצוע החלטת הפרקליט הצבאי לפי תקנה 171 ב' הנ"ל. נכון הוא שמבחינים באב"ד — אשר הוא (כלשון פקודת־המטכ"ל הנ"ל, פרק ב' סעיף 3) "מפקדם של כל המשתתפים והנור־כחים, המחויבים להשמע לכל הוראותיו והחלטותיו", אולם כאמור אין הכרח חוקי שהאב"ד יהיה

בעל הכשרה משפטית, או שהשופט בעל הכשרה משפטית יהיה אב"ד.

כתוצאה טבעית מהאמור לעיל, אין חוקת-השיפוט מטילה תפקידים מיוחדים או מקנה זכויות מיוחדות לשופטים מקצועיים. כפי שנראה להלן, כל השופטים שוים הם שויון מוחלט בינם על כס המשפט ועל כולם מוטל אותו הנטל ונופלת אותה האחריות לגבי תוצאות המשפט.

3. תפקידיו של השופט המקצועי

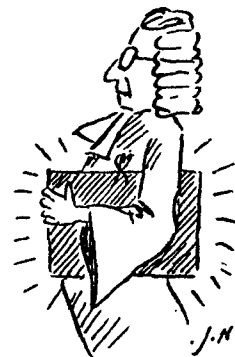
על אף המצב החוקי, כפי שתואר בפרק הקודם, ידועה לכולם המציאות השוררת בבתי-הדין בצה"ל והיא — שכמעט בכל המשפטים משתתף שופט אחד בעל הכשרה משפטית והוא, ברוב המקרים, משמש כאב"ד.

מה גרם לכך, שעל אף חוסר הוראות החוק, זו היא השגרה?

נסיון בהפעלת בתי-דין צבאיים למיניהם בצה"ל, במשך שנות קיומו, לימד את כל הנוגעים בדבר, כי תועלת רבה טמונה בשימוש במשפטן כאב"ד בב"ד צבאי, ואצ"ל כאן רק כמה מהסיבות העיקריות לכך: —

(א) הרבה יותר קל לאב"ד מקצועי, בתוקף הכשרתו ונסיונו, להבטיח מהלך רגיל וסדיר של דיון, מאשר למי שחסר נתונים אלה. בעיקר הדברים אמורים כשמופיעים בתור באי-כוח הצדדים (התביעה והנאשם) עורכי-דין, הטוענים טענות פורמליות ופריילימינריות, וטענות נוהל לרוב.

(ב) מאחר שסדרי הדיון ודיני הראיות, המחייבים בב"ד צבאיים, זהים בחלקם הגדול עם אותם הדינים המחייבים בשיפוט האזרחי, הרי השופט המשפטן הוא המוסמך ביותר להסבירם ליתר

„פרטי ההתייעצות הם, סוד“...

השופטים, וזה כדי שיעמדו על משמעות טענות הצדדים, הנוגעות לאותן הנקודות, בכל היקפן.

(ג) חוקת השיפוט מתירה לשופט בשיפוט צבאי אי חייל שעבר איוו עבירה „אזרחית“, ז"א על כל חוק המחייב במדינה והמופעל בדרך כלל על-ידי בתי-המשפט האזרחיים. מי כמשפטן, שלמד במרשך שנים את כל ההלכות של החוקים הנ"ל והתקדימים הקשורים בהם, מסוגל להסבירם לשופטים הבלתי מקצועיים, אשר לעתים לא מעטות זו להם ההודמנות הראשונה בכלל לשמוע על קיום חוקים אלה?

(ד) מטבעו של בית-דין צבאי שהרכבו משתנה מדי פעם בפעם. חיילים שישבו במשפט אחד על-יפי רוב אינם יושבים במשפט השני, ואלה האחרונים אינם יודעים מה שקבעו חבריהם במשפט הקודם. לכן קיים צורך בקיום גורם מייצב, אשר יוכל לשמור על רציפותה ואחידותה של הידיקטורה הצבאית, אשר ידע את ההלכות שנקבעו על-ידי בית-הדין הצבאי העליון, ויוכל להעיר את תשומת לבם של כל המשתתפים בדיון על קיומן.

לתפקיד זה מתאים ביותר האב"ד המקצועי, אשר זהו תפקידו בצבא — לשבת ולשפוט, וכל ההלכות, התקדימים והסוגיות שהתעוררו בשיפוט הצבאי בצה"ל נהירים לו.

מסיבות אלה ואחרות, הדומות להן, הגיעו של-טונות הצבא המוסמכים, לידי מסקנה כי רצוי שיהיו בצה"ל קצינים בעלי הכשרה משפטית בתפקידים של אב"דים ושלהם ימסר תפקיד זה ברוב המשפטים. אולם לא היה בכנתם למעט על-ידי כך את דמותו, תפקידו ואחריותו של השופט הבלתי מקצועי, המשתתף בתהליך המשפטי בצה"ל.

4. תפקידים שאין להטיל על שופט מקצועי. פירטנו בפרק הקודם את התועלת הרבה שמביאה לשיפוט צבאי השתתפותו של שופט מקצועי. אולם לעתים לא רחוקות המשתתפים במשפט, ובעיקר קר שני השופטים הבלתי מקצועיים, מעמידים לאב"ד — השופט המקצועי — דרישות מרחיקות לכת, אשר אין מחובתו, ולפעמים גם לא ברשותו, למלא אחריהן. כתוצאה מכך נפגעת לפעמים דמותו של המשפט הצבאי.

אעמוד כאן בקצרה על כמה מהדרישות העיקריות מהסוג הנ"ל.

(א) בעיות מקצועיות צבאיות:

לעתים קרובות נסב נושא הדיון לפני ב"ד צבאי על התשובה לבעיה צבאית מקצועית טהורה,

נוהל תשלומים, נוהל טיפול בחפצים של היילים פצועים, מתים או נעדרים וכו'), אם כי איננו נחלת חוג מצומצם של בעלי מקצוע בצבא (כמו הבעיות שהוזכרו בסעיף הקודם), הרי ודאי שאיננו מוגזגולין של השופט המשפטן. להיפך, לפעמים קרובות החיי-לים המטפלים בכך במשך זמן ממושך (אפסנאים, שלמים, שלישי גדוד וכו') מתמצאים בפרטי-הפרטים של הנוהל והנוהג והתהליכים הקשורים בהם במידה הרבה יותר גדולה מאשר השופט המשפטן, הלומד עליהם מפקודות מטכ"ל בלבד.

(ג) התנהגות מבישה ובלתי הולמת.

התנהגות מביישת ובלתי הולמת. (תקנה 95 של חוקת השיפוט) היא אחת העבירות הצבאיות אשר אין בה אלמנטים מוגדרים ויציבים. עבירה זו היא בעלת היקף רחב ביותר, ותחת כותרת של "התנהגות מביישת ובלתי הולמת", באים מעשים וצורות התנהגות שונות ביותר בשטחי החיים הצבאיים ואף האזרחיים של החייל (ובעיקר הקצין). כדי לקבוע באם התנהגות מסוימת של קצין מסוים היא התנהגות מביישה, חייב ביה"ד, הדן בדבר, לקבוע קודם-כל מה הוא סטנדרד התנהגות הנדרש מאותו סוג קצין נים, עליהם גמנה הנאשם. רק אם יתברר שהתנהגות המיוחסת לנאשם במקרה זה היא מתחת לאותו סטנדרד, אפשר למצוא אותו אשם בהתנהגות מביישת. לקביעת סטנדרד התנהגות זו יש בידי קצין נים בעלי אותה דרגה או מעמד כל הנתונים שישנם בידי השופט המשפטן, ולפעמים הם אף עולים עליו בכך. אין, אפוא, לראות בקביעת העובדה שהתנהגות המיוחסת לנאשם היא התנהגות מביישה — קביעה טכנית-משפטית (כמו, למשל, קביעת האלמנטים של עבירת-גניבה). שיש להטילה בעיקר על שכמו של השופט המשפטן, אלא קביעה עובדתית, שכל השופטים חייבים במידה שווה לנתחה ולקבעה, ודאי, אין זאת רשימה ממצה ואפשר להרבות בדוגמאות גם משטחים אחרים. אולם אם הקוראים יסכימו אתי שבמקרים כגון אלה אין לבוא בתביעות מופרזות לאב"ד המשפטן, הרי השגתי את מטרתי.

5. היריעה המשפטית (JUDICIAL NOTICE) כבי"ד צבאיים.

בהתאם לחוקי הראיות, הקיימים במדינה, חייבים הצדדים במשפט להוכיח לפני ביה"ד את כל העובדות שיש להן חשיבות לשם הכרעה בדיון. כלל זה חל גם כשעובדה מסוימת ידועה לשופט בדרך מקרה, לדוגמה: —

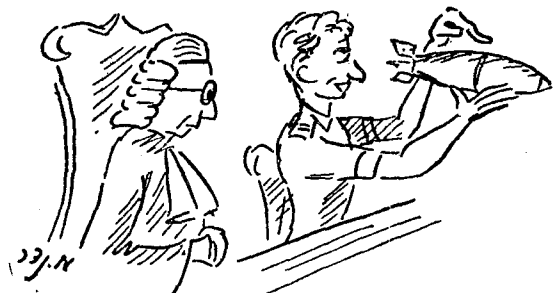
היחסים בין השופטים המקצועיים והבלתי מקצועיים...

אשר רק השכלה ונסיון צבאי (ולא רק השכלה משפטית) עשויים לעזור בפתרונת, והנה כמה דוגמאות:

1. האם מטנח לנשק מסוים היה מסודר בצורה כזאת שתבטיח ללא סכנת חיים ורכוש את האימון באותו סוג נשק?
2. האם התחמושת הוחסנה בצורה ובאופן המבטיחים אותה מסכנת התלקחות עצמית?
3. האם יש לראות בצורת נהיגת-מטוס, המיוחסת לנאשם, "טיסה נמוכה", העומדת בניגוד לפקודות מקצועיות שהוצאו על-ידי חיל-האוויר? אין לדרוש מהשופט המשפטן שהוא יתמצא בכל הבעיות הללו, שהוא יתן להן תשובה נכונה. זה הוא תפקידם, אולי תפקידם העיקרי, של השופטים "הבלתי-מקצועיים". אנו קוראים להם "בלתי-מקצועיים" מאחר ואינם משפטנים, אולם אנו משתפים אותם בתהליך המשפטי מאחר ומקצועם הצבאי מכשיר אותם ביותר לתת תשובה קולעת ונכונה על שאלות מהסוג הנזכר לעיל או דומיו. לשאלות אלו הם-הם "השופטים המקצועיים" והשופט המשפטן הוא השופט "הבלתי-מקצועי".

(ב) נוהל ונוהג צבאי.

ידיעת נוהל ונוהג צבאי (כגון נוהל אפסנאי,

תשובה על כל בעיה מקצועית צבאית — רק בעל נסיון יכול לענות עליה...